

ΞΕΚΛΙΝΩΝΤΑΣ

Πιάνο!

από τη

Μαρία Παπαδάτου

Ξεκινώντας πιάνο!

Μαρία Παπαδάτου

Μαρία Παπαδάτου, *Ξεκινώντας πιάνο!*
Πρώτη έκδοση Αθήνα, Δεκέμβριος 2020
Σελίδοποίηση: Μαρία Παπαδάτου
Επεξεργασία εξωφύλλου: Μαρία Παπαδάτου
Εικόνα εξωφύλλου: Αγνώστου (διαδίκτυο)
www.mariapapadatou.wix.com/magikacherakia
www.youtube.com/user/lvorytickling
www.facebook.com/pg/magikacherakia/about/

Μπορείτε να μοιραστείτε, αντιγράψετε και αναδιανέμετε το υλικό με κάθε μέσο και τρόπο, υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού – Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.

Μη Εμπορική Χρήση – Δεν μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.

Μη παραγόμενα – Αν αναμίξετε, τροποποιήσετε ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, δεν μπορείτε να διανείμετε το τροποποιημένο υλικό.

ISBN: 978-618-00-2532-3

Εισαγωγή

Το «Ξεκινώντας πιάνο!» είναι ένας οδηγός μουσικής επιτυχίας! Δημιουργήθηκε για όλους τους γονείς που αναγνωρίζουν την αξία της μουσικής εκπαίδευσης ως «μάθημα ζωής» και, ξεκινώντας το παιδί τους μαθήματα πιάνου, επιθυμούν την καλύτερη δυνατή πορεία του.

Το πιάνο είναι ένα συναρπαστικό μουσικό όργανο και δικαιολογημένα βρίσκεται πολύ ψηλά στην προτίμηση γονέων και παιδιών. Οι λόγοι αποτελούν μια μακριά λίστα. Πέρα από το ότι η μουσική είναι τέχνη, με ότι συνεπάγεται αυτό σε γνώση, ικανότητα, πολιτισμό και ανθρωπιά, η συμβολή της στην ανάπτυξη και διαμόρφωση κάθε παιδιού είναι πολυδιάστατη και στ' αλήθεια ανεκτίμητη.

Κατά κανόνα, τα μαθήματα του πιάνου ξεκινούν πάντοτε σε κλίμα χαράς και ενθουσιασμού. Ο οδηγός που διαβάζετε, αγαπητοί γονείς, φιλοδοξεί να σας ενημερώσει για ότι ακολουθεί και να σας δείξει τρόπους ώστε αυτός ο αρχικός ενθουσιασμός να διατηρηθεί - και ιδανικώς, να μετουσιωθεί σε μεράκι, αγάπη ή ακόμη και πάθος! - και η ενασχόληση με τη μουσική και το πιάνο να γίνει αγαπημένο κομμάτι της καθημερινότητας του παιδιού σας για πολλά-πολλά χρόνια, ή και για ολόκληρη τη ζωή του.

Η προσφορά της εκμάθησης του πιάνου και της μουσικής εκπαίδευσης, γενικώς

Τα παρακάτω συμπεράσματα για την προσφορά της μουσικής εκπαίδευσης, και ειδικά της εκμάθησης του πιάνου, στη διαμόρφωση του παιδιού, έχουν προκύψει από πολυάριθμες έρευνες.

Ο εγκέφαλος ενός πιανίστα ελέγχει τις κινήσεις ταυτοχρόνως των δύο χεριών/των δέκα του δακτύλων, ενώ μαζί ελέγχει και το βάρος των χεριών, την πίεση τους στα πλήκτρα. Εξασκούνται, έτσι, ο έλεγχος του βάρους, της συνειδητής ενεργοποίησης ή χαλάρωσης των μυών και οι λεπτές κινητικές δεξιότητες του χεριού. Την ίδια στιγμή, συνεργάζονται με την κίνηση των χεριών η αφή, η όραση, η ακοή, η φωνή, αλλά και ο ρυθμός και η ταχύτητα, άρα και η αίσθηση του χρόνου, καθώς και ο προσανατολισμός και η αίσθηση του χώρου.

Η κίνηση σε δεξί και αριστερό χέρι μαζί, συνεπάγεται την ταυτόχρονη λειτουργία του δεξιού και αριστερού ημισφαιρίου του εγκεφάλου. Και είναι γενικώς σπάνιες στην καθημερινή μας ζωή οι ευκαιρίες για αυτή την πλήρη ενεργοποίηση και των δύο ημισφαιρίων, που έχει αποδειχτεί πως αποτρέπει ή προφυλάσσει τις μεγάλες ηλικίες από το Αλτσχάιμερ. Τα οφέλη, ειδικά σε ένα παιδί, ακόμη περισσότερα: πολλαπλασιάζονται οι νευρικές συνάψεις, με το IQ να εκτινάσσεται. Ακόμη, δεδομένου ότι τα κέντρα που ευθύνονται για την εκμάθηση γλωσσών και μουσικής στον εγκέφαλό μας είναι συνδεδεμένα, είναι ευκολότερο για ένα παιδί που γνωρίζει μουσική να μάθει ξένες γλώσσες.

Το πιάνο, ως ένα μουσικό όργανο ήδη κουρδισμένο από έναν τεχνικό/χορδιστή (σε αντίθεση με όργανα όπως το βιολί, η κιθάρα κ.α., που χρειάζονται επανειλημμένως κουρδίσματα στο σπίτι) προσφέρει την ιδανική βάση, την τονική τελειότητα και για το δικό μας, προσωπικό «κούρδισμα», του αυτιού και της φωνής μας. Το τραγούδι και η ενεργητική ακρόαση εξασκούν στο παιδί την ικανότητα του ακριβούς προσδιορισμού της συχνότητας κάθε ήχου και την διόρθωση των αποκλίσεων. Έρευνα έχει επίσης δείξει πως οι πολύπλοκοι μαθηματικοί υπολογισμοί που εκτελεί ο εγκέφαλος κατά τη διεργασία αυτή, οδηγούν στην ανάπτυξη των μαθηματικών και λογικών ικανοτήτων του παιδιού.

Η εστίαση της προσοχής και η συγκέντρωση που απαιτούνται κατά τη μάθηση μεγαλώνουν σε έκταση και σε δυσκολία όσο το παιδί προχωρά, με τρόπο απόλυτα φυσικό και ομαλό. Για παράδειγμα, όλα τα παιδικά τραγούδια ξεκινούν από μερικές μόνο νότες, για να εξελιχθούν σταδιακά σε κομμάτια μιας ολόκληρης ή και πολλών σελίδων, εξασκώντας μαζί τον χρόνο συγκέντρωσης, την οργανωτικότητα, την πειθαρχία και τον αυτοέλεγχο. Η γνωριμία με τη μεθοδικότητα από μικρή ηλικία εξασκεί το παιδί στην αφοσίωση και στην απόκτηση και επίτευξη μικρών και, αργότερα, μεγαλύτερων στόχων.

Πολύ σημαντική είναι ακόμη η εξάσκηση που γίνεται από πολύ νωρίς στην καλλιέργεια της φαντασίας, της μνήμης και στην καταγραφή και εξωτερίκευση κάθε συναισθήματος. Κάθε παιδί έως την ηλικία των πρώτων τάξεων του δημοτικού έχει πολύ ανεπτυγμένη φαντασία και δημιουργεί πανεύκολα εικόνες. Αυτή η ευκολία έχει αποδειχτεί πως αν δεν ανατροφοδοτείται καθώς το παιδί μεγαλώνει, σταδιακά μειώνεται σημαντικά, όπως ένας

μυς που ατροφεί. Παρομοίως λειτουργεί και η μνήμη - καθώς κάθε παιδί μαθαίνει οτιδήποτε πολύ εύκολα «απ' έξω», φτάνει σταδιακά να απομνημονεύει όλο και μεγαλύτερες ποσότητες πληροφοριών, εκπαιδύοντας κυριολεκτικά τον νου του στην απομνημόνευση. Όπως και με τη λειτουργία της φαντασίας, η απομνημόνευση είναι μια ικανότητα που αν δεν καλλιεργηθεί, εξασθενεί και χάνεται με την πάροδο του χρόνου. Και με την εξασθένηση της φαντασίας η προσωπικότητα γίνεται φτωχότερη, οι δυνατότητες της δημιουργικής σκέψης μειώνονται, το ενδιαφέρον για την επιστήμη και την τέχνη εξαφανίζονται.

Μέσα στη μουσική εκπαίδευση η δημιουργικότητα, η μνήμη, η φαντασία, οι στόχοι και επίτευξη τους - με αποτέλεσμα την αυτοεκτίμηση - και η προσωπική έκφραση, βρίσκουν το γόνιμο έδαφος που χρειάζονται για να ανθίσουν. Η καλλιέργειά τους έχει τεράστιο αντίκτυπο στην ψυχική ζωή και τη συμπεριφορά του παιδιού, στην ψυχική και σωματική του υγεία.

Το τρίγωνο Δάσκαλος-Γονιός-Παιδί ή, αλλιώς, ο υπέροχος δάσκαλος Suzuki

«Θέλω να φτιάξω σωστούς πολίτες. Αν ένα παιδί ακούει καλή μουσική από την ημέρα της γέννησης και αποκτήσει την κατάλληλη μουσική εκπαίδευση θα αναπτύξει πειθαρχία, ευαισθησία και αντοχή. Έτσι μια υπέροχη ψυχή θα δημιουργηθεί.»

Shinichi Suzuki (1898-1998)

Δεν υπάρχει καλύτερη αρχή για αυτόν τον οδηγό «μουσικής επιτυχίας» από την αναφορά στον *Shinichi Suzuki* και τη μέθοδό του. Η μέθοδος *Suzuki* είναι μια μουσικοπαιδαγωγική μέθοδος για παιδιά προσχολικής ηλικίας (3-6 χρονών). Η διδασκαλία της στην Ελλάδα βρίσκεται στα σπάργανα, παρότι σε άλλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής είναι γνωστή εδώ και πολλά χρόνια, αρχικώς στην διδασκαλία του βιολιού - πλέον σε όλα τα όργανα. Η διάδοση της μεθόδου *Suzuki* στο εξωτερικό οφείλεται στα εκπληκτικά της αποτελέσματα.

Πηγαίνοντας στην Γερμανία για να τελειοποιήσει τις σπουδές του στο βιολί γύρω στα 1920, ο *Shinichi Suzuki* παρατήρησε πόσο εύκολα μάθαιναν τα βρέφη να μιλούν τη μητρική τους γλώσσα, τα γερμανικά - πολύ γρηγορότερα από ότι εκείνος! Ενώ για τους περισσότερους από εμάς ένα παιδί που μιλάει τη γλώσσα του δεν θεωρείται προικισμένο με κάποια εξαιρετική ικανότητα (3.000 λέξεις στα δύο του χρόνια!), για τον *Suzuki* υπήρξε μια «αποκάλυψη» που άρχισε να μελετά. Κατανόησε την πανανθρώπινη έμφυτη ικανότητα της ομιλίας, και την συνέδεσε με την εκμάθηση της παγκόσμιας γλώσσας της μουσικής. Ονόμασε τη μέθοδό του «Μέθοδος Εκμάθησης Ταλέντου» - βασική της αρχή είναι να δημιουργηθεί το «κατάλληλο περιβάλλον» γύρω από το παιδί για την εκμάθηση και της μουσικής όπως και της γλώσσας του, σαν μιας απολύτου φυσικής διαδικασίας.

Κάθε υγιές ανθρώπινο πλάσμα, ξεχειλίζει από το ορμέμφυτο να μάθει, να εξελιχθεί. Υπό αυτό το πρίσμα, το «ταλέντο» καθορίζεται από το αν οι δεδομένες ικανότητες μας βρουν το έδαφος να αναπτυχθούν ή όχι. Κατά τον *Suzuki*, ταλέντο και

ευφυΐα υπάρχουν σε κάθε άνθρωπο, και περιμένουν να τα αξιοποιήσουμε.

Αυτό που επίσης θεωρεί βασικότατο ο *Suzuki*, είναι η συμβολή των γονέων. Η συνεχής επικοινωνία και συνεργασία ανάμεσα σε γονείς και καθηγητή, είναι πολύ σημαντική. Ο γονιός καλείται να παρακολουθεί και να μετέχει στο μάθημα - ασχέτως αν γνωρίζει ή όχι μουσική - ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσει, να συμβουλέψει, να επιβλέψει ή και να καθοδηγήσει, κατόπιν, το παιδί. Στην ουσία «εκπαιδεύεται» και ο γονιός από τον δάσκαλο, μεταμορφώνεται ιδανικά σε «δεξί» του χέρι, για την όποια τακτική θα ακολουθείται στο σπίτι.

Θεμελιώδεις αρχές της μεθόδου *Suzuki* είναι, εν συντομία, η πρώιμη εκκίνηση με πλούσια μουσικά ακούσματα, η καλή συνεννόηση και συνεργασία δάσκαλου-γονιού, η απόκτηση μίνι ρεπερτορίου, όπου το παιδί δεν εγκαταλείπει τα «παλιά» του κομμάτια, αλλά μέσα από αυτά εξελίσσεται και ωριμάζει μουσικά και τεχνικά, η συμμετοχή σε ομαδικό μάθημα διδασκαλίας του οργάνου παράλληλα με το ατομικό, για τη χαρά της μουσικής σύμπραξης και συνδημιουργίας, την άμιλλα και τα ερεθίσματα που προσφέρει, και, τέλος, ο έπαινος και η ενθάρρυνση, όπου δάσκαλος, γονείς και συμμαθητές στηρίζουν το παιδί με επιβράβευση, εγκαρδιότητα και γενναιοδωρία.

Εν αρχή ην... ο Δάσκαλος!

Ένας καλός δάσκαλος είναι καθοριστικός για την ποιότητα της μουσικής εκπαίδευσης του παιδιού σας, για τη μελλοντική σχέση

του με τη μουσική - είτε ως ερμηνευτής/ερμηνεύτρια ή/και ως ακροατής/ακροάτρια. Η επιλογή του δάσκαλου εναπόκειται στον γονιό, που στις μέρες μας, χάρη στο ίντερνετ, έχει τη δυνατότητα να ερευνήσει και να ενημερωθεί.

Ο κλασικότερος - επικρατέστερος όλων τρόπος επιλογής δάσκαλου, έχει να κάνει με την προσβασιμότητα. Πολύ απλά, ο γονιός επιλέγει το ωδείο ή τη μουσική σχολή της γειτονιάς ή περιοχής του, ώστε να μη χάνονται χρόνος-χρήμα-κόπος σε περιττές μετακινήσεις, διευκολύνοντας σε έναν βαθμό την ήδη πολύπλοκη και γεμάτη υποχρεώσεις καθημερινότητα του - και, ως εργαζόμενη μητέρα και η γράφουσα, θα συμφωνήσω απόλυτα! Ακόμη και στο συνοικιακό ή επαρχιακό ωδείο μεταξύ των δασκάλων υπάρχουν υπεύθυνοι και αξιόπιστοι καθηγητές - παιδαγωγοί, που θα δώσουν τον καλύτερο εαυτό τους στον αρχάριο μαθητή.

Ποιος ο ρόλος του ιδανικού δασκάλου; Να καθοδηγήσει σωστά αλλά και ευχάριστα το παιδί που ξεκινά να ανακαλύπτει τον υπέροχο κόσμο του πιάνου και της μουσικής. Να διδάξει δημιουργικά, χρησιμοποιώντας το καταλληλότερο εκπαιδευτικό υλικό ανά περίπτωση, διατηρώντας ο ίδιος μια ευρεία μουσική βιβλιοθήκη που ενημερώνεται συχνά με τις νέες κυκλοφορίες. Να επιλέγει γνωστά και αγαπημένα, όσο γίνεται, τραγούδια, που κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του μαθητή στην πορεία των μαθημάτων και τον βοηθούν να εκφραστεί μέσα από τη μουσική ερμηνεία. Να εξηγεί απλά και κατανοητά τι ακριβώς περιμένει από τον μαθητή ως το επόμενο μάθημα και με ποιον τρόπο θα το πετύχει. Να συνοδεύει κάποιες φορές τον αρχάριο μαθητή καθώς παίζει, δίνοντας του τη χαρά της συνεργασίας, μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση για την πρόοδο του, και ταυτόχρονα

διδάσκοντας του το σταθερό τέμπο, ακρίβεια στο ρυθμό, μουσικότητα, και την πολύτιμη ενεργητική ακρόαση. Να εμπλουτίζει συχνά τη διδασκαλία του με ιδέες, παιχνίδια και ερεθίσματα που δίνουν κίνητρο για μάθηση και μελέτη, όπως η σύνθεση και ο αυτοσχεδιασμός, πάντοτε σύμφωνα με την ικανότητα και την ηλικία του μαθητή. Να οργανώνει συναυλίες των μαθητών του μέσα στη σχολική χρονιά, ώστε να εξασκηθούν στην προετοιμασία και συγκέντρωση που χρειάζεται.

Λαμβάνοντας όλα τα παραπάνω υπόψιν, και αφού πιθανόν συνομιλήσει με κάποιους καθηγητές, ο γονιός μπορεί να επιλέξει τον δάσκαλο της εμπιστοσύνης του, ξεκινώντας έτσι τη - μακροχρόνια, ας μην ξεχνάμε - επένδυση του στη μουσική εκπαίδευση του παιδιού του.

Ο ρόλος του Γονιού

Ο ρόλος του γονιού είναι πολύ σημαντικός για τη μουσική εκπαίδευση ενός παιδιού, όπως και για την εξέλιξη του σε κάθε μαθησιακό τομέα.

Γιατί, γονιός δεν είναι μόνο ο άνθρωπος που χάρισε τη ζωή σε αυτό το ανθρώπινο πλάσμα, που το τάισε, το φρόντισε και το κράτησε καθαρό. Είναι ο άνθρωπος που το έσφιξε στην αγκαλιά του με ανείπωτη ευτυχία όταν έκανε το πρώτο του βήμα αβοήθητο, που το σήκωσε όταν έπεσε δίνοντάς του παρηγοριά και αισιοδοξία, που του τραγούδησε γλυκά νανουρίσματα και κατόπιν τραγούδησαν - και χόρεψαν! - μαζί τα αγαπημένα του παιδικά τραγούδια! Είναι ο άνθρωπος που ξενύχτησε με ένα

θερμόμετρο, που ξύπνησε για τον εφιάλτη, για το αστραπόβροντο, για την τουαλέτα και για την πεσμένη απ' το κρεβάτι κουβερτούλα, είναι ο άνθρωπος που έμαθε - έστω και αργά - να αποταμιεύει, να διαβάζει τα συστατικά κάθε συσκευασίας (και επιπλέον να τα γκουγκλάρει!), είναι ο άνθρωπος που έκοψε ταχύτητα και τώρα πια προσέχει και τη γλώσσα του οδηγώντας, ο άνθρωπος που δίνει τη θέση ή τη σειρά του σε εγκύους και μητέρες με καρότσια και μωρά γιατί γνωρίζει, είναι ο άνθρωπος που του έμαθε πως κρατούν το κουτάλι, το μολύβι και την οδοντόβουρτσα, που το βοήθησε να ισορροπήσει χωρίς βοηθητικές στο ποδήλατο, που του διάβασε τα πρώτα παραμύθια και του εξήγησε τη μαγεία της ανάγνωσης, που του δίδαξε την υπομονή και το κουράγιο και την ενσυναίσθηση μέχρι να «βγει ο γύψος», που του μετέδωσε την αγάπη για τη φύση, τον συνάνθρωπο και τα ζώα, που του έμαθε να γράφει το όνομα του και να μετρά, και πόσα, πόσα ακόμη...

Παιδί και γονιός ήταν ανέκαθεν «ομάδα», γιατί αυτό να αλλάξει ξεκινώντας πιάνο; Γιατί ο γονιός να πάψει να είναι παρών και δραστήριος, όταν η περισσότερη «δουλειά» είναι αυτή που γίνεται στο σπίτι; Γιατί να πάψει να συμμετέχει, να εμπυχώνει, να οργανώνει, να συμβουλεύει και να επιβραβεύει, όπως έως τώρα για όλα τα άλλα;

Μου αρέσει να παρομοιάζω το ξεκίνημα και τα πρώτα χρόνια πιάνου με το πέταγμα του χαρταετού. Η αρχή απαιτεί μια παραπανίσια προσπάθεια, τότε μικρότερη και τότε μεγαλύτερη. Να είναι λίγο-πολύ όλα εντάξει, πέρα από το υψηλό ηθικό - ο καιρός, το βάρος και το μήκος της ουράς, ο σπάγκος και η καλούμπα... Και όταν πια, μετά από προσπάθεια και προσήλωση ο αετός μας φτάσει ψηλά, και μένει σταθερός και τον

καμαρώσουμε περήφανοι, μπορούμε και να τον... αφήσουμε να ταξιδέψει!

Ξεκινώντας πιάνο... δίχως πιάνο;

Όσοι γονείς έχετε ήδη πιάνο στο σπίτι σας, μπορείτε να παραλείψετε αυτή την ενότητα, προχωρώντας στην επόμενη!

Ενώ, συνήθως, όταν ένα παιδί ξεκινά να μαθαίνει ένα οποιοδήποτε μουσικό όργανο, κιθάρα, βιολί, φλογέρα, μαντολίνο, κ.λπ. η απόκτηση του οργάνου θεωρείται από τους πάντες φυσική και άμεσης προτεραιότητας, σε ότι αφορά την εκμάθηση του πιάνου η αντιμετώπιση είναι διαφορετική, όχι πάντοτε για το κόστος του, αλλά πολύ συχνά και για τον... όγκο του!

Υπάρχουν χώρες στην Ευρώπη όπως η Ιταλία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ουγγαρία, και παραέξω, η Ρωσία, αλλά και άλλες, με πλούσια μουσική παράδοση στη λόγια μουσική, όπου η παρουσία ενός πιάνου μέσα στο σπίτι, ή η απόκτηση του, θεωρούνται κάτι λίγο-πολύ συνηθισμένο, λίγο-πολύ αναγκαίο, λίγο-πολύ προσιτό, ή και ευρύτερα, ως ένα είδος όχι πολυτελείας αλλά πολιτισμού. Στην περίπτωση της πατρίδας μας, υπάρχουν διαφορετικές θεωρήσεις γύρω από την απόκτηση ενός πιάνου και, συχνά, αρκετή παραπληροφόρηση που οδηγεί κάποιες φορές σε λάθη.

Κάθε γονιός ξεκινά το παιδί του κάπως «δοκιμαστικά», ώστε για κάποιο διάστημα να δουν και οι δύο περί τίνος πρόκειται.

Προσοχή όμως, αν αυτή η δοκιμή δε γίνει με κάποιους όρους, θα είναι άδικη.

Σε κάθε ωδείο και μουσική σχολή, ο γονιός δικαιούται να φέρνει το παιδί και για εξάσκηση, τις μέρες/ώρες λειτουργίας του, όπου υπάρχει κενή αίθουσα. Πολλοί ξεκινούν με αυτήν την προοπτική μην έχοντας πιάνο, ώσπου να δουν πως θα τα πάει το παιδί. Όπως έχει αποδειχτεί, στην πράξη, αυτές οι «επισκέψεις» για εξάσκηση στο ωδείο γίνονται σπάνια ή ποτέ. Χωρίς την απαραίτητη εξάσκηση, γονιός και παιδί σύντομα θεωρούν λανθασμένα πως «δεν τα καταφέρνει» ή «δεν του αρέσει τελικά το πιάνο», με συνέπεια να χάσει το παιδί το ενδιαφέρον, τον αρχικό του ενθουσιασμό και την αυτοπεποίθηση του.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες, η περίοδος δοκιμής δεν μπορεί να δείξει σε κανέναν τίποτα: ούτε στο παιδί αν του ταιριάζει, ούτε στο γονιό αν το παιδί το θέλει πραγματικά, ούτε στον δάσκαλο τις δυνατότητες του παιδιού. Αν θέλετε να γίνει σωστά, βάλτε στο εβδομαδιαίο σας πρόγραμμα τουλάχιστον δύο ακόμη επισκέψεις στο ωδείο για εξάσκηση (συν 15-20 λεπτά πριν από το μάθημα του παιδιού, αφού θα πάτε που θα πάτε).

Αν γνωρίζετε εκ των προτέρων πως δεν θα υπάρχει τρόπος ή χρόνος να μελετά στο ωδείο το παιδί, προκύπτουν οι εξής επιλογές:

 Η «προσωρινή» λύση με το όνομα «αρμόνιο». Δεν σας το συνιστώ, είναι λάθος, όσο «πειρασμός» κι αν είναι το χαμηλό του κόστος. Αφενός, ουδέν μονιμότερον του προσωρινού. Αφετέρου, το αρμόνιο δεν είναι μουσικό όργανο, είναι... παιχνίδι! Μια χαρά αν το παιδί παίζει ήδη κάποια χρόνια πιάνο και θέλει να πειραματιστεί, για αλλαγή, με ηλεκτρονικούς ήχους,

ρυθμικές συνοδείες κ.λπ. Αλλά όχι ως όργανο μελέτης, και ποτέ, επίσης, θεωρώντας πως έτσι το παιδί θα προχωρήσει στο πιάνο. Και εξηγώ γιατί: Πίσω από κάθε πλήκτρο του πιάνου βρίσκεται ένας ολόκληρος μηχανισμός. Μαζί με τα φυσικά υλικά από τα οποία είναι φτιαγμένο, καθιστούν το πλήκτρο αρκετά πιο βαρύ από του πλαστικού αρμόνιου. Η βαρύτητα του πλήκτρου δυναμώνει το δάκτυλο και επίσης στηρίζει όλο το χέρι - συχνά και τον κορμό. Η πίεση στο πλήκτρο του πιάνου καταλήγει στην κρούση της χορδής (που καθώς δονείται, παράγει όχι μόνο τον ήχο που «ακούμε» αλλά και πολλούς ακόμη που δεν ακούμε αλλά αντιλαμβανόμαστε). Η πίεση στο πλήκτρο καθώς παίζουμε πιάνο δεν περιορίζεται στην κίνηση μόνο του δαχτύλου, αλλά στην απελευθέρωση του βάρους όλου του χεριού, με κατάληξη την άκρη του δαχτύλου. Ένα βασικό κομμάτι στην εκμάθηση του πιάνου έχει να κάνει με τον έλεγχο της βαρύτητας που απελευθερώνουμε - που αναλόγως οδηγεί σε μεγαλύτερη ή μικρότερη ένταση του ήχου που παράγεται. Οι αλλαγές στην ένταση, το «χρωμάτισμα» του ήχου, από το πιο σιγανό-ελαφρύ ως το πιο δυνατό-βαρύ με όλες τις μεταξύ τους αποχρώσεις είναι αναπόσπαστο κομμάτι της μουσικής ερμηνείας και έκφρασης. Στο αρμόνιο δεν υπάρχει ούτε η χορδή με το φυσικό της ήχο, που είναι τόσο σημαντικός για την καλλιέργεια του αυτιού και την επίδραση του στον εγκέφαλο μας, ούτε βάρος στο πλήκτρο, ούτε οι διαφορετικές εντάσεις. Όσο βαριά, ή ανάλαφρα πιέσει τα πλήκτρα κανείς, η ένταση θα είναι η ίδια. Προχωρώντας στο πιάνο, το παιδί διδάσκεται το διαφορετικό βάρος μεταξύ των δύο του χεριών. Καλείται, από τα πιο απλά τραγούδια, να παίζει πιο ανάλαφρα με το αριστερό του χέρι ώστε να συνοδέψει το δεξί που παίζει, πιο γεμάτα και λαμπερά, τη μελωδία. Είναι

αδύνατον, λοιπόν, όσα διδάσκεται στο μάθημά του το παιδί να εφαρμοστούν στο αρμόνιο, με αποτέλεσμα να μπερδεύεται, να απογοητεύεται και σύντομα να χάνει το ενδιαφέρον του, πέρα από τα χαμένα χρόνο-χρήμα-προσπάθεια.

Και, δυστυχώς, η ζημιά από το αρμόνιο δεν τελειώνει εδώ... Στην περίπτωση που το παιδί είναι εξαιρετικά ικανό, που του αρέσει η μουσική ενασχόληση και συνεχίσει, παίζοντας για καιρό στο αρμόνιο «κουφάινεται»! Γιατί, ακούγοντας μονίμως στην α' ή β' ένταση (*volume*) εκπαιδεύει τον εαυτό του, το αυτί του, να ακούει σταθερά σε αυτή! Και - το έχω δει με τα μάτια μου - ζητώντας του στο μάθημα να ακούσει και να βρει διαφορές στον ήχο, παραμένει αδιάφορο!

 Το απλό ηλεκτρονικό πιάνο. Εξωτερικά μοιάζει ως καλύτερη λύση από το παιχνίδι-αρμόνιο, όμως προσοχή στην παγίδα: δεν είναι όλα τα μοντέλα κάθε μάρκας κοντινά στο πιάνο, όπως θα κοπιάσει να σας πείσει ο πωλητής. Τα φτηνότερα μοντέλα (παρότι καθόλου φτηνά) είναι απλώς μεταμφιεσμένα αρμόνια! Πολύ συχνά πωλούνται δίχως «βάση» όπου τα βάζει κανείς σε ότι... γραφείο υπάρχει, καταλήγοντας να «αράζουν» σε μια θέση ακατάλληλη, συνήθως υπερβολικά ψηλά για να καθίσει σωστά το παιδί (διαβάστε στην επόμενη ενότητα τη σημασία του σωστού καθίσματος στο πιάνο). Μείνετε μακριά από μια τέτοια λύση, είναι κρίμα... Και πολλά θα πληρώσετε, και το παιδί δε θα βοηθηθεί στη μελέτη του - πολύ σύντομα θα χρειαστεί να το αντικαταστήσετε με κάτι καλύτερο, και, προσπαθώντας να το μεταπωλήσετε θα δείτε πως η αξία του θα έχει πέσει στο ελάχιστο.

 Ακολουθεί ως λύση το **ακριβότερο μοντέλο ηλεκτρονικού πιάνου** που θεωρείται το κοντινότερο στο κανονικό, με πλήκτρα «βαρυκεντρισμένα», που έχοντας μια κάποια ευαισθησία στο βάρος του χεριού αποδίδουν σε έναν βαθμό τις διαφορετικές εντάσεις. Έχει προσόντα του τύπου «μεταφέρεται, δεν χρειάζεται χόρδισμα, έχει πεντάλ, αμέτρητα κουμπάκια-ήχους, δεν ενοχλεί τους γείτονες» - κ.λπ., αλλά το *volume, volume...*! Δεν χρειάζεται την ετήσια συντήρηση ενός πιάνου (όχι πως δε χαλάει φυσικά) μα όσο για το «μεταφέρεται εύκολα», να σας πληροφορήσω πως είναι αρκετά βαρύ, ώστε να το αφήσετε εκεί που θα είναι μονίμως, αν θέλετε τη μέση σας ήσυχη - όπως θα κάνατε και με ένα πιάνο, κι ας είναι πολύ βαρύτερο. Το ίδιο ακριβώς ισχύει για τον χώρο που θεωρητικά γλιτώνετε σε σχέση με το πιάνο, καθώς σε πλάτος και σε βάθος είναι το ίδιο, μόνο σε ύψος διαφέρει, που δεν ωφελεί σε κάτι. Για το «φορώντας τα ακουστικά, δεν ενοχλείς τους γείτονες» δεν είναι απαραίτητο, αφού υπάρχει και σε αυτά το *volume* - ίσως δεν είναι ότι καλύτερο για έναν αρχάριο μαθητή να «κλειστεί στην απομόνωση», ενώ μάλιστα παίζει παιδικά τραγουδάκια σε ένα όργανο ηλεκτρονικό, στην ουσία σαν ραδιόφωνο... Στα καλά ηλεκτρονικά πιάνο το κόστος ανεβαίνει αρκετά. Υπολογίστε πως πάνω-κάτω κοστίζει όσο και ένα μεταχειρισμένο πιάνο! Συμπερασματικά, κατά την άποψη μου πάντοτε, μια τέτοια επένδυση είναι χρήσιμη κυρίως για ένα εξοχικό, καθώς δε χρειάζεται χόρδισμα, ώστε όταν πηγαίνετε για Σαββατοκύριακο ή μεγάλα διαστήματα των σχολικών διακοπών, το παιδί να έχει τη δυνατότητα να παίζει.

 Ένα **μεταχειρισμένο πιάνο**, αγορασμένο από ιδιώτη, είναι η καλύτερη λύση κατά την άποψη και εμπειρία μου για το

ξεκίνημα του παιδιού. Πόσοι και πόσοι μαθητές μου ξεκίνησαν με τεράστια επιτυχία παίζοντας στο πιάνο της γιαγιάς! Χρειάζεται κάποιο χρόνο για να το ψάξετε και βέβαια συνετό θα είναι να πάρετε τη γνώμη ενός τεχνικού πριν την αγορά. Υπάρχουν στ' αλήθεια πάρα πολλές πιθανότητες να πετύχετε ευκαιρία που θα αποδειχτεί πραγματικός θησαυρός! Το μεταχειρισμένο πιάνο είναι μια επένδυση που δε χάνει σε αξία και θα δώσει την τέλεια ευκαιρία σε εσάς και το παιδί να δοκιμάσετε την ικανότητα του για πολλά χρόνια (μην ακούσετε πάνω σε αυτό την άποψη διάφορων εμπόρων πιάνων, που επιδιώκουν το κέρδος πουλώντας καινούρια πιάνο). Άλλη λύση είναι ένα πιάνο ολοκαίνουριο, αλλά χαμηλότερης ποιότητας, όπως π.χ. το Λευκορωσίας (*Belarus*) που κοστίζει φθηνότερα και από το ακριβό μοντέλο του ηλεκτρονικού πιάνου (με το σκαμπό μαζί!), επομένως υπερέχει. Όπως και με το ηλεκτρονικό πιάνο, δεν θα είναι αυτό που λέμε «για μια ζωή», αλλά την απόσβεση του θα την κάνει. Και αν παρόλα αυτά έχετε και «δύσκολους» γείτονες στην πολυκατοικία, σε κάθε, μα κάθε, όρθιο πιάνο, ακόμη και στο *Belarus*, υπάρχει η σουρντίνα, ένας μηχανισμός που με φυσικό, απλό τρόπο μειώνει όποτε θελήσετε την ένταση του ήχου.

Σκεφτείτε πως το ετήσιο και μόνο κόστος των μαθημάτων τις περισσότερες φορές ξεπερνάει σε ύψος το κόστος αγοράς ενός φτηνού, αξιοπρεπούς οργάνου για τη μελέτη και πρόοδο του παιδιού.

Επιπλέον, στη φάση πανδημίας που διανύουμε, τα *online* μαθήματα έγιναν ανάγκη σε κάθε εκπαιδευτικό τομέα - και μάλιστα απρόβλεπτα, χωρίς να γνωρίζει κανείς το πότε! Ένα καλό όργανο μελέτης θα επιτρέψει στο παιδί να συνεχίσει τα

μαθήματα, και στη μουσική να συνεχίσει να γεμίζει με τέχνη, μελωδία και ρυθμό κάθε ημέρα σας.

Για κάτσε... καλά!

Το να καθίσει σωστά εξ αρχής το παιδί στο πιάνο παίζει πολύ μεγάλο ρόλο στην εύκολη και γρήγορη πορεία του στο πιάνο, και όσο κι αν ακούγεται... τραβηγμένο, είναι πέρα για πέρα αληθινό! Για παράδειγμα, οι ζώνες ασφαλείας ενός αυτοκινήτου δεν είναι κατάλληλες για ένα μικρό παιδί, και μέχρι να «πάρει μπόι»

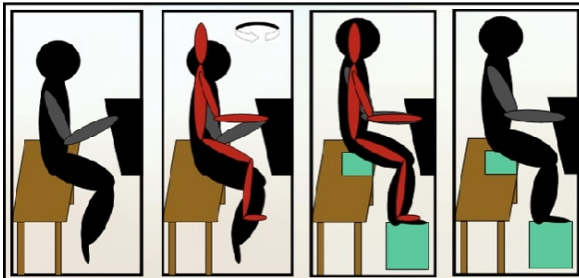
χρησιμοποιούμε ανυψωτικά καθίσματα για την ασφάλεια του. Από την ίδια οπτική ας δούμε και το κάθισμα του στο πιάνο. Υπάρχουν αμέτρητα, κυριολεκτικά, *sites* - κάνοντας μια αναζήτηση με τις λέξεις «*piano sitting posture*» στις εικόνες του *google* θα δείτε πολλά. Ειδικά στους αρχάριους μαθητές χρειάζεται η μέριμνα και του δασκάλου, και του γονιού στο σπίτι.

Οι λόγοι είναι μια μακριά λίστα - έχουν ως αποτέλεσμα, με λίγα λόγια, το σώμα να παραμείνει χαλαρό και ξεκούραστο καθ' όλη τη διάρκεια που παίζει, χωρίς ασυναίσθητες εντάσεις. «Ίσια πλάτη», «πάτα τα πόδια στο έδαφος», «πιο στρογγυλά δάχτυλα», «σωστή απόσταση από το πιάνο», «χαλαροί ώμοι», είναι φράσεις-κλειδιά που κάθε δάσκαλος έχει ξεστομίσει αμέτρητες φορές. Γιατί, έτσι αποφεύγονται μελλοντικοί τραυματισμοί και ο μαθητής μπορεί να αναπτύξει μια τέλεια

τεχνική, που θα του δώσει την ικανότητα και δυνατότητα να αποδώσει τα μέγιστα σε έκφραση και ήχο.

Συνήθως, τα σκαμπό των πιάνων που υπάρχουν σε σπίτια και ωδεία είναι σταθερά, μη-ρυθμιζόμενα, όχι δηλαδή όπως αυτά που θα δει κανείς σε μια αίθουσα συναυλιών. Είναι καθίσματα υπολογισμένα όχι απλώς για να καθίσει οποιοσδήποτε, αλλά υπολογισμένα με βάση τον μέσο όρο ύψους ενός ενήλικα. Για έναν προχωρημένο μαθητή ύψους από 1.60 και άνω, ίσως να είναι *okay*, αλλά για ένα αρχάριο παιδί, ποτέ. Ας το δούμε αναλυτικά.

Θα ξεκινήσω ανάποδα, από τις παλάμες-δάχτυλα. Ζητάμε από το παιδί να παίξει με στρογγυλά δάχτυλα, την ίδια στιγμή, που, καθισμένο όπως είναι στο κλασικό σκαμπό, οι αγκώνες του βρίσκονται σε ύψος πολύ χαμηλότερο των πλήκτρων (ενώ θα πρέπει να βρίσκονται στο ίδιο ύψος, και ελαφρώς ψηλότερα).

Στην 1η από αριστερά φωτο φαίνεται η χαμηλή, λάθος θέση που αφήνει τον αγκώνα να κρέμεται χαμηλότερα από τα πλήκτρα. Στη 2η συγκρίνονται η λάθος με τη σωστή θέση με το κόκκινο χρώμα. Στην 3η και 4η, τα πράσινα σχήματα δείχνουν πως θα φέρουμε το παιδί στο σωστό ύψος. Στην 5η, η προσαρμογή του καθίσματος για ένα πολύ μικρό παιδί.

Αυτό, με βάση τους νόμους της φυσικής δεν ευσταθεί, καθώς η μία θέση ακυρώνει την άλλη. Το κέντρο βάρους αλλάζει θέση και

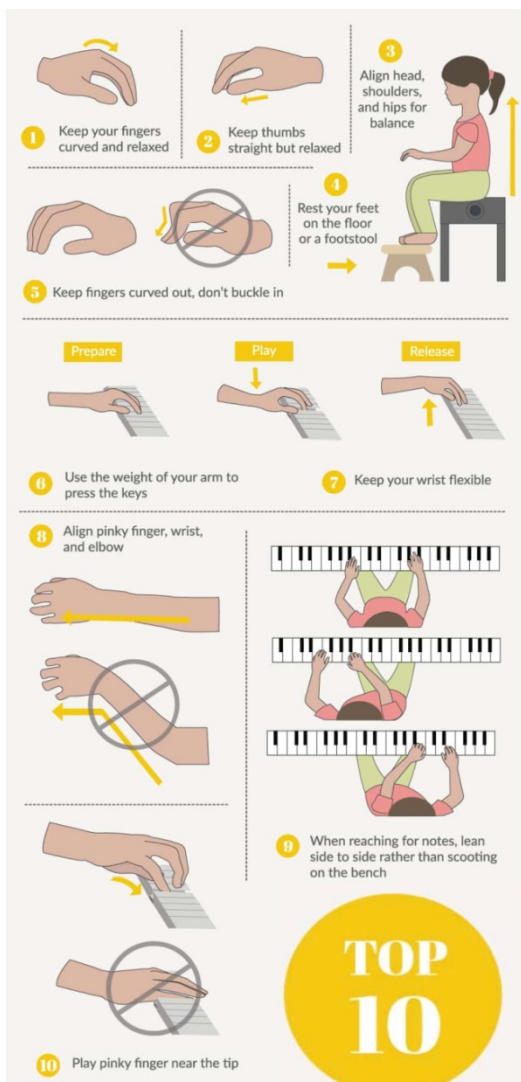
όλα ανατρέπονται. Το παιδί για να διατηρήσει τη στρογγυλή παλάμη «αναγκάζεται» εκ των πραγμάτων να σηκώσει ασυναίσθητα τους ώμους του. Εννοείται, αυτό γίνεται συνήθεια, χρόνιο σφίξιμο, που κάνει ζημιά και πολύ δύσκολα διορθώνεται!

Ένα παιδί χρειάζεται γύρω στους δέκα πόντους (ή και παραπάνω, αναλόγως του ύψους και της ηλικίας του) ψηλότερο κάθισμα για αρχή, που με το πέρασμα του χρόνου θα αναπροσαρμόζεται. Ένα σκαμνάκι για να πατήσει τα πόδια του θα του δώσει σταθερότητα και ισορροπία, που είναι εξίσου απαραίτητα.

Στους μαθητές μου ονομάζω τη σωστή στάση ως «το σώμα-καρέκλα» (και γελάνε!) όπου εξηγώ το «μυστικό της ορθής γωνίας» και τους βάζω να ανακαλύψουν σε πόσα σημεία υπάρχει στο σώμα μας όταν καθόμαστε «σωστά» - δοκιμάστε το!

Στην 1η από αριστερά φωτό, παρότι το παιδί δεν κάθεται σε κλασικό, σταθερό σκαμνό - που θα ήταν ακόμη χαμηλότερο από αυτό της φωτό - οι αγκώνες του βρίσκονται σε ύψος χαμηλότερο του επιθυμητού. Στη 2η, προκειμένου να ανταπεξέλθει σε οδηγίες και τεχνική έχει σηκώσει/σφίξει ασυναίσθητα τους ώμους. Στην 3η φωτό κάθεται στο κατάλληλο ύψος για το ύψος του. Στην 4η φωτό, ολοκληρωμένο το σωστό κάθισμα με τα πόδια να πατούν, χαρίζοντας του σταθερότητα και ισορροπία.

Το *top 10* της σωστής τοποθέτησης χεριών και καθίσματος στο πιάνο, καθώς και *tips* παιξίματος. (Πηγή: *Hoffman Academy*)

Αποστολή #γονιός

Οι γονείς των αρχάριων μαθητών, ξεκινώντας να παρακολουθούν το μάθημα τους, συνειδητοποιούν σταδιακά πόσο πολυδιάστατο είναι ως εκπαίδευση, εκτιμούν την πολύτιμη, κιναισθητική γνώση που ελάχιστα άλλα μαθήματα μπορούν να προσφέρουν, και πάντοτε ενδιαφέρονται για τους τρόπους που μπορούν να βοηθήσουν το παιδί στο σπίτι. Ήδη διαβάζοντα παρόν κείμενο και έχοντας φτάσει ως εδώ, ανήκετε στην κατηγορία των γονιών που έχουν τη βούληση να δώσουν τον καλύτερο εαυτό τους! Ιδού λοιπόν μερικοί τρόποι:

 Αποστολή #1: Παρών/παρούσα στο μάθημα. Είναι πολύ σημαντικό, όπως προανέφερα. Το παιδί δεν έχει την ωριμότητα να μεταφέρει στο γονιό όσα θα εισπράξει ο ίδιος μέσω της παρουσίας του. Ακόμη κι αν δεν είναι πάντα δυνατό, καλό είναι να προγραμματίζεται σε τακτά διαστήματα, και έστω για την πρώτη χρονιά. Η αξιοποίηση του χρόνου του μαθήματος για τα ψώνια του σπιτιού και άλλες δουλειές, είναι από τις πρακτικές που «σώζουν» τη ζωή του εργαζόμενου γονιού, και που (εννοείται!) καλώς τις οργανώνει, αλλά που μπορούν να προγραμματιστούν για την ώρα ενός μαθήματος που δεν απαιτεί ούτε εργασία στο σπίτι, ούτε και την πολύτιμη συμβολή του, όπως, για παράδειγμα, για τα μαθήματα μπαλέτου ή κολύμβησης. Η συχνή - αν όχι, η συνεχής - παρουσία του γονιού στο μάθημα θα έχει ως αποτέλεσμα την ενημέρωση και κατανόηση από μέρους του όλων όσων έχει αναθέσει στο παιδί ο δάσκαλος και επιπλέον την πληροφόρηση του ως προς τις τεχνικές και τακτικές που θα συμβάλουν στην επίτευξη κάθε

στόχου, είτε γνωρίζει μουσική, είτε όχι. Επιπλέον, από την παρουσία του και μόνο, το παιδί εισπράττει συνήθως πολλή χαρά, και νιώθει την αξία και σημασία του μαθήματος.

♩ **Αποστολή #2: Εβδομαδιαίο πρόγραμμα εξάσκησης** - κάθε πότε και για πόσο; Για τη διατήρηση της οικιακής γαλήνης και της ψυχικής υγείας όλων, το εβδομαδιαίο πρόγραμμα εξάσκησης είναι σημαντικό να συμφωνηθεί μεταξύ γονέα και παιδιού εκ των προτέρων ως προς τη διάρκεια και τη συχνότητα του. Αν, ιδανικά, προγραμματιστεί για την ίδια περίπου ώρα καθημερινά, εντάσσεται γρήγορα στην ημερήσια ρουτίνα, και ίσως πολύ γρήγορα ο γονιός καταφέρει να αρκεί μια υπενθύμιση. Εάν δεν είναι δυνατόν να βρεθεί η ίδια ώρα για όλες τις μέρες, προγραμματίστε την κάθε μέρα χώρια - όμως σε αυτήν την περίπτωση θα χρειαστεί να σημειωθούν κανονικά στο γενικό πρόγραμμα της εβδομάδας οι ώρες έναρξης, όπως για μια δραστηριότητα, ώστε να μην περνούν και φεύγουν «σιωπηλές» οι μέρες. Συχνά, απαντώ στη δικαιολογία «δεν πρόλαβα» με την ερώτηση «τηλεόραση είδες;». Και στο «ναι» που σχεδόν πάντα ακολουθεί, απαντώ «δέκα λεπτά κρατάει το διάλειμμα για διαφημίσεις!».

♩ **Αποστολή #3: Υπενθύμιση** - όπως και για τα μαθήματα του σχολείου ή άλλες δραστηριότητες που χρειάζονται εξάσκηση (περισσότερα για αυτό στον Μύθο #10).

♩ **Αποστολή #4: Γίνετε ο μεγαλύτερος *fan* του!** Βρείτε το χρόνο και την υπομονή (που εκ πείρας γνωρίζω πόσο δύσκολα βρίσκει ο εργαζόμενος γονιός) να ακούσετε το αποτέλεσμα των κόπων

του παιδιού σας. Είστε το πρόσωπο του οποίου αποζητά όσο κανενός άλλου την προσοχή, την κριτική, την επιβράβευση και την αποδοχή. Είστε το πρώτο του «κοινό»! - φροντίστε να είστε ενθουσιώδης, ακόμη και χωρίς να ακούτε κάτι το σπάνιο ή «εντυπωσιακό», κάθε του προσπάθεια αξίζει επιβράβευσης! Εμπλακείτε δημιουργικά στα τραγούδια που μαθαίνει τραγουδώντας μαζί του, παρακαλώντας του να τα ακούσετε ξανά και ξανά, ζητώντας του ακόμη και να τα διδάξει και σε εσάς - θα εντυπωσιαστείτε από όσα σας πει!

 Αποστολή #6: Επιμεληθείτε σχολαστικά το ύψος του καθίσματος σύμφωνα με το ύψος και τις οδηγίες του δασκάλου σας, καθώς και το στήριγμα των ποδιών του παιδιού, ακόμη και με «υλικά» που βρίσκονται σπίτι σας, όπως ο χρυσός οδηγός, ή το σκαλοπατάκι για το βούρτσισμα των δοντιών.

 Αποστολή #5: Κατανοήστε τι εστί «μουσική μελέτη». Η λέξη «μελέτη» γενικώς, όταν αναφερόμαστε στη μουσική, είναι στην πραγματικότητα κατανοητή μόνο από τους ίδιους τους... μουσικούς! Μάθετε τα «μυστικά» μας, στην επόμενη ενότητα, παρακάτω!

 Αποστολή #6: Συντηρείτε και κουρδίζετε το πιάνο σας σε ετήσια βάση.

 Αποστολή #7: Επιβλέψτε τυχόν γραπτές εργασίες του παιδιού στο πεντάγραμμο, φυλλάδια κ.λπ.

 Αποστολή #8: Μετατρέψτε κάθε προγραμματισμένη επίσκεψη σε μίνι-ρεσιτάλ! Έχει αποδειχτεί πως η εβδομάδα πριν

μια συναυλία είναι η πιο παραγωγική για κάθε μαθητή. Γιατί να περιμένετε μόνο τις συναυλίες που οργανώνει ο δάσκαλος στο ωδείο; Αν περιμένετε επισκέψεις από συγγενείς ή φίλους, προγραμματίστε και ένα μίνι-ρεσιτάλ του παιδιού, ενημερώνοντας και τους καλεσμένους και το παιδί μερικές ημέρες πριν, δίνοντάς του την ευκαιρία να προετοιμαστεί και ερμηνευτικά και πνευματικά. Δεν χρειάζεται να έχει κάποιο μεγάλο πρόγραμμα ή να παίζει τέλεια! Δώστε «χρώμα» τυπώνοντας ένα πρόγραμμα με τα κομματάκια που θα παίξει φτιαγμένο στον υπολογιστή σας, ή φτιάχνοντας ένα γλυκό με... μουσική ονομασία, π.χ. ένα κέικ μαρμπρέ θα μπορούσε να μετονομασθεί σε «πιανοκέικ»!

 Αποστολή #9: Αναζητήστε ποιοτικές μουσικές/θεατρικές παραστάσεις, όπου θα έχετε την ευκαιρία να ακούσετε καλή μουσική! Οι παραστάσεις αυτές, ακόμη και εάν δεν είναι αμιγώς μουσικές, εξάπτουν την φαντασία του παιδιού και το πλουτίζουν σε εμπειρίες και εντυπώσεις. Και πολύ συχνά τις απολαμβάνουμε ακόμη και οι γονείς, μαζί τους! Αν βλέπετε πως το παιδί μπορεί να μείνει συγκεντρωμένο και ήρεμο για περισσότερο χρόνο, δοκιμάστε σταδιακά και τις πιο «στοχευμένα» μουσικές συναυλίες κλασικής μουσικής που θα ανοίξουν κυριολεκτικά ένα νέο κόσμο στο παιδί. Θα του δώσουν ερεθίσματα που διαμορφώνουν μια ευρύτερη μουσική αντίληψη και «άποψη», μέτρα σύγκρισης και αισθητικό κριτήριο, εξελίσσοντας το σε έναν ολοκληρωμένο μικρό μουσικό!

 Αποστολή #10: Οργανώστε - ενημερώνετε συχνά τη δισκοθήκη του αυτοκινήτου σας, ή επιμεληθείτε *playlists*, ειδικά

αν ενδέχεται και να ταξιδέψετε. Υπάρχουν πολλές ποιοτικές επιλογές για τα παιδιά με υπέροχα τραγούδια, που περιμένουν να τα ανακαλύψετε. Γνωρίζετε, για παράδειγμα, πως οι ραδιοφωνικές εκπομπές της Λιλιπούπολης (και οι εκπομπές, όχι μόνο τα τραγούδια!) κυκλοφορούν σε cd και στο διαδίκτυο; Είναι ξε-καρ-δι-στι-κές - όχι μόνο για τα παιδιά! - περνούν υπέροχα μηνύματα, περιλαμβάνουν τα μοναδικά τραγούδια της Λιλιπούπολης και θα σας φτιάχνουν τη μέρα! Παρακάτω, στις Πηγές, σας παραθέτω σύνδεσμο με τις εκπομπές αυτές στο *youtube*.

 Αποστολή #11: Ώρα για επιβράβευση! Βλέποντας τη συνεργασία με το παιδί σας να καρποφορεί, τι πιο φυσικό από την επιβράβυσή σας! Ανάλογα με τις αρχές και τη διαπαιδαγώγηση που ακολουθείτε, σκεφτείτε και πράξτε οτιδήποτε μικρό ή μεγάλο του δώσει χαρά και κίνητρο να συνεχίσει τις προσπάθειές του, όπως ένα ιδιαίτερο αυτοκόλλητο για τη συλλογή του, μια βόλτα για παγωτό, ένα μουσικό επιτραπέζιο παιχνίδι όπως αυτό που υπάρχει στο βιβλίο «Μαγικά Χεράκια» (όπου, προφανώς, το παιδί θα υπερέχει έναντι των υπολοίπων παικτών!), μια συλλογή με παιδικά κομμάτια πιάνου για να πειραματιστεί, κ.λπ. Στις μικρές ηλικίες, ακόμη και μια «μεγάλη αγκαλιά» ίσως είναι αρκετή!

Ω! Μελέτη! (ή, «αν δε σπάσεις αυγά, ομελέτα δεν τρως»)

«Αν θέλουμε να γίνουμε καλοί σε κάτι, χρειάζεται εξάσκηση!» Αυτός είναι σε γενικές γραμμές ο κανόνας για τα πάντα. Ταυτόχρονα, για πολλούς ανθρώπους οι λέξεις «εξάσκηση» και «μελέτη» είναι συνώνυμα της αγγαρείας και βαρεμάρας. Οι προσπάθειες μας, λοιπόν, - δασκάλου και γονιού - θα πρέπει να στοχεύσουν να γίνει η μελέτη χρόνος δημιουργικής μουσικής ενασχόλησης και το παιδί να νιώθει παίζοντας τη χαρά της μάθησης και εξέλιξης του.

Ας δούμε πρώτα τι σημαίνει «μουσική μελέτη». Έτσι, θα βρούμε τρόπους να δώσουμε κίνητρο στο παιδί, να το βοηθήσουμε στο ξεκίνημα του, και αφού βρει το «ρυθμό» του να επιλέξει τι το βοηθά καλύτερα. Απώτερος στόχος μας, σύντομα να σταθεί ανεξάρτητο στα πόδια του:

🎵 **Η επανάληψη μήτηρ πάσης μαθήσεως**, μόνο όμως όταν γίνεται χωρίς λάθη. Αρχίζοντας ένα νέο τραγούδι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι δάσκαλοι το εξηγούν/παραδίδουν στο μαθητή, παίζοντας το για να το ακούσει ως τελική έκβαση σε μουσική και ταχύτητα. Στην πορεία, δίνουν οδηγίες ως προς τη μελέτη του. Πολλά παιδιά παραβλέπουν μέρος των οδηγιών από ενθουσιασμό και επιθυμία να φτάσουν το τραγούδι μια ώρα αρχύτερα στο τελικό στάδιο, μελετούν έτσι γρήγορα ή επιπόλαια επαναλαμβάνοντας τα λάθη τους ξανά και ξανά - καταλήγοντας να εκπαιδεύονται στο λάθος. Και ότι γράφεται λάθος, δύσκολα

ξεγράφεται. Χάνουν έτσι την πολύτιμη, πρώτη αυτή «εγγραφή», αυτό το ταλέντο που υπάρχει σε όλους μας, του χρήσιμου αυτοματισμού, που είναι απαραίτητο για να εξελιχθούμε. Που, αν εξ αρχής γίνει σωστά, δε χάνεται χρόνος στο ράβε-ξήλωνε. Εδώ χρειάζεται η συμβολή του γονιού, που έχοντας παρακολουθήσει το μάθημα, μπορεί να σταματήσει την επανάληψη του λάθους, να θυμίσει κάτι από την παράδοση στο παιδί, μια οδηγία του δάσκαλου, και αργά-προσεχτικά-σωστά-πειθαρχημένα να γίνει η πρώτη προσέγγιση του κομματιού χωρίς πισωγυρίσματα.

☞ Άρα, **οι λάθος φορές δε μετράνε!** Τα αρχάρια παιδιά συχνά θεωρούν ως «μελέτη» τις 2-3 φορές επανάληψης ενός τραγουδιού. Κάποιοι δάσκαλοι για να αποφύγουν τις λίγες φορές σημειώνουν συγκεκριμένο αριθμό επαναλήψεων, όμως γίνεται και εδώ παρανόηση από τους μαθητές, καθώς οι πιο πολλοί μετράνε όλες τις φορές που έπαιξαν, είτε ήταν σωστές, είτε με λάθη. Όμως, μόνο οι σωστά παιγμένες φορές, εννοείται, «μετράνε»!

☞ **Με το βλέμμα στο ρολόι.** Άλλοι δάσκαλοι συστήνουν τον τρόπο των επαναλήψεων, άλλοι με βάση τη χρονική διάρκεια της εξάσκησης. Προσοχή - εννοείται με στόχο και συγκέντρωση, για να μη γίνουν επιπολαιότητες και τσαπατσουλιές μόνο και μόνο περιμένοντας να περάσει η ώρα. Πάνω από όλα η μουσική! Παίζοντας μελωδικά, ακούγοντας και απολαμβάνοντας την ομορφιά των ήχων του πιάνου, ο χρόνος μελέτης μεταμορφώνεται σε μια υπέροχη εμπειρία! Ακόμη, βοηθά να συνειδητοποιήσει το παιδί την ικανότητα

του, βλέποντας το «πριν και μετά» της απόδοσης του στα τραγούδια που μαθαίνει.

🎵 **Οι ντετέκτιβ του λάθους.** Όπου υπάρχει ένα σημείο «μπουρδουκλώματος», απομονώστε το και εξερευνήστε τι φτάνει. Αναθέστε στο παιδί το ρόλο του Σέρλοκ Χολμς!

🎵 **Σε επικοινωνία με τον δάσκαλο.** Αν δεν μπορέσετε να ανακαλύψετε τι φτάνει και απομένουν πολλές μέρες ως το επόμενο μάθημα, μην διστάσετε να καλέσετε τον δάσκαλο ή να του στείλετε κάποιο μήνυμα - το ενδιαφέρον σας θα του δώσει μεγάλη χαρά και δεν θα χαθεί χρόνος.

🎵 **Σπάστε το κομμάτι σε μικρότερα τμήματα.** Είναι ένας τρόπος μελέτης πολύτιμος. Σε κάθε κομμάτι, από το πιο μικρό, υπάρχει ένα ή και περισσότερα σημεία πιο απαιτητικά, που χρειάζονται προσοχή και κάμποσες επαναλήψεις παραπάνω. Είναι λάθος αν οπουδήποτε το παιδί «κολλάει», να σταματά και να ξαναρχίζει το κομμάτι από την αρχή. Γιατί, αν δεν ασχοληθεί με το πως θα «ξεκολλήσει» από το συγκεκριμένο σημείο, η δυσκολία δεν θα ξεπεραστεί ποτέ από μόνη της. Το εξηγώ αυτό στους μαθητές μου παρομοιάζοντας την διαδικασία με το χτένισμα των μαλλιών. Στόχος είναι το κομμάτι να κυλά σαν τη χτένα πάνω στο καλοχτενισμένο μαλλί. Το σημείο του λάθους μοιάζει με μια τζίβα. Όσο και αν κάνουμε τα στραβά μάτια, όσες φορές κι αν αρχίσουμε πάλι από τη ρίζα, αν δεν προσεγγίσουμε την τζίβα με υπομονή και επιμονή, δε θα λυθεί ποτέ από μόνη της - όσες φορές θα φτάνει σε αυτήν η χτένα, θα μπλοκάρει (ειδικά τα κορίτσια το κατανοούν με τη μία). Ξεπερνώντας τα απαιτητικά σημεία κάθε

κομματιού, με τη βοήθεια του δασκάλου και τις παραπανίσιες σωστές επαναλήψεις, το παιδί τα «κατακτά» και στα επόμενα κομμάτια η ίδιου τύπου τεχνική απαίτηση αντιμετωπίζεται πολύ ευκολότερα. Από κάθε πρόκληση που αντιμετωπίζει με επιτυχία, ο μαθητής βγαίνει ισχυρότερος, ανεβαίνει σε επίπεδο. Το σπάσιμο του κομματιού σε τμήματα βοηθάει επίσης στην απομνημόνευση και γενικώς προτρέπει στη μελέτη με σκέψη και στρατηγική.

☞ **Βοηθήστε το παιδί αποφεύγοντας τις προστριβές.** Το παιδί αφενός χρειάζεται τη βοήθεια του γονιού ώσπου να σταθεί στα πόδια του, ταυτόχρονα όμως, όπως και για τα μαθήματα του σχολείου, ίσως αντιδρά στις παρεμβάσεις του. Κάθε παιδί είναι διαφορετικό! Άλλα παιδιά θέλουν το γονιό καθισμένο κοντά του, απολαμβάνοντας την συμμετοχή και κάθε βοήθεια και ιδέα του, άλλα θέλουν να τα ακούει κάνοντας παράλληλα μια δική του ασχολία στο ίδιο ή σε διπλανό δωμάτιο και πότε-πότε να λέει τη γνώμη του, και άλλα είναι αρνητικά στα σχόλια του και θέλουν την ανάμειξη του μόνο όταν τη ζητούν εκείνα. Ως γονιός γνωρίζετε το παιδί σας καλύτερα, κινηθείτε αναλόγως!

☞ **Τσεκάρετε το ημερολόγιο μελέτης,** αν υπάρχει, ή τι κομμάτια/εργασίες έχει σημειώσει ο δάσκαλος για το σπίτι. Πολλά παιδιά προτιμούν να παίζουν ξανά και ξανά τα παλιότερα κομμάτια που έχουν μάθει καλά, αγνοώντας τα νεότερα που χρειάζονται προσπάθεια. Αν ο γονιός δεν είναι παρών στο μάθημα για να γνωρίζει ή αν δεν επιβλέπει ανά

διαστήματα τις σημειώσεις του δασκάλου και τη μελέτη του παιδιού, πιθανόν αυτό να μείνει αρκετά πίσω.

♯: **Αποκλείστε τους περισπασμούς** από αδέρφια, τηλεόραση κατοικίδια, και ότι άλλο αποσπά την προσοχή κατά την ώρα της μελέτης.

♯: **Ακούστε συμβουλές από σπουδαιούς δάσκαλους** και μουσικούς, όπως π.χ. το διάσημο συνθέτη *Robert Schumann* (στις Πηγές θα βρείτε *link* με τις «Συμβουλές» του), την εξαιρετη δασκάλα πιάνου *Fanny Waterman* (επίσης *link* στις Πηγές) και άλλους πολλούς¹.

---

¹ Να διευκρινίσω πως άλλη είναι η μελέτη που κάνει ένας προχωρημένος μαθητής ή ενήλικας και άλλη ένα αρχάριο παιδί, όμως η βάση, ο στόχος, είναι κοινά - ένα άρτιο μουσικά και τεχνικά αποτέλεσμα, με ροή, ελευθερία στην κίνηση, παλμό, διαύγεια και χρώμα. Στον μεγαλύτερο μαθητή η μελέτη είναι προσανατολισμένη ως προς την επίλυση τεχνικών προβλημάτων, επίτευξη στόχων όπως ταχύτητα, καθαρότητα, έκφραση, ποικιλία στο ηχόχρωμα, χαρακτήρας της εποχής της σύνθεσης ή του συνθέτη κ.λπ., και όχι με μέτρο τη χρονική διάρκεια. Είναι προτιμότερη η εξάσκησή του για λιγότερο χρόνο με συγκέντρωση και στόχο στο τι θέλει να αλλάξει ή να βελτιώσει, παρά η μηχανική και αόριστη επανάληψη όλου του κομματιού. Συχνά, προβληματίζω τους μαθητές μου λέγοντας τους πως "είμαστε όλοι αυτοδίδακτοι". Γιατί, παρότι ο δάσκαλος διορθώνει και καθοδηγεί, εντοπίζει την αδυναμία και δίνει τη λύση, ο ίδιος ο μαθητής στην ουσία μόνος του καταφέρνει να την εφαρμόσει, μέσα από προσπάθεια, επιμονή, υπομονή, πίστη στον εαυτό του και προσήλωση στο στόχο του, ώστε να εξελιχθεί, να "αναβαθμιστεί", να ξεπεράσει, τελικώς, τον εαυτό του!

♯ Τέλος, επαινέστε την προσπάθεια, όχι το ταλέντο. Σύμφωνα με τους ειδικούς, ασχέτως του τι σκέπτεστε και νιώθετε για το παιδί, τον ενθουσιασμό και θαυμασμό για τις ικανότητες του ή, από την άλλη, δυσπιστία και απογοήτευση, κρατήστε τα μέσα σας! Οι ικανότητα, η εξυπνάδα, ή το ταλέντο, δεν είναι πράγματα που περνούν απ' το «χέρι» του παιδιού - επικεντρώστε τους επαινούς, τις επιβραβεύσεις, τα σχόλια και τις κριτικές στις προσπάθειές του, που, είτε σας γεμίζουν χαρά και καμάρι, είτε βλέπετε πως μπορεί και παραπάνω - όπου το παιδί μπορεί να ανταπεξέλθει και το γνωρίζει.

Μύθοι και Αλήθειες

Και συνεχίζω ρίχνοντας φως, με τυχαία σειρά, σε κάποιες παρανοήσεις που θεωρώ πως διαιωνίζονται στην ελληνική, κυρίως, μουσικοπαιδαγωγική πραγματικότητα:

🎵 Μύθος #1: «Το αρχάριο παιδί είναι ότι ευκολότερο, μπορεί να το διδάξει οποιοσδήποτε, π.χ. ακόμη και ένας προχωρημένος σπουδαστής πιάνου». Δυστυχώς, το ακριβώς αντίθετο ισχύει σε αυτήν την περίπτωση! Η διδασκαλία των αρχαρίων είναι μάθημα ιδιαίτερης ευθύνης, και μάλιστα σε κάποιες χώρες του εξωτερικού υπάρχει αντίστοιχη εξειδίκευση καθηγητών.

🎵 Μύθος #2: «Είναι πολύ μικρό το παιδί σας για να ξεκινήσει πιάνο, ελάτε του χρόνου». Ποτέ, μα ποτέ, δεν είναι «πολύ νωρίς» για την αρχή αυτής της υπέροχης σχέσης! Ο δάσκαλος

που το λέει αυτό χωρίς να δει το παιδί δοκιμαστικά, είτε δεν έχει το χρόνο να ασχοληθεί, είτε βαριέται, είτε δεν γνωρίζει τον τρόπο διδασκαλίας μικρότερων ηλικιών.

 Μύθος #3: «Το κάθισμα χαμηλά είναι προτιμότερο από ότι ψηλά». Τείνει να ακούγεται πολύ συχνά - και μάλιστα και από καλούς κατά τ' άλλα καθηγητές. Δυστυχώς, αυτό που δεν γνωρίζουν είναι ότι από το κάθισμα χαμηλότερα ευνοούνται (μουσικά; τεχνικά; επειδή καθόταν χαμηλά ο εξαιρετικά ταλαντούχος Γκλεν Γκουλντ;) μόνο όσοι έχουν μεγάλο χέρι. Συμπερασματικά, μόνο οι σπουδαστές ή πιανίστες από τουλάχιστον την εφηβεία και άνω, έχοντας πλέον εκ φύσεως μπόι και χερούκλα. Τα παιδιά που ξεκινούν πιάνο, χρειάζεται να καθίσουν και στο μάθημα, και στο σπίτι, όχι μόνο «ψηλά», αλλά και σωστά. Αργότερα, μεγαλώνοντας, μπορούν να εφαρμοστούν οι πρακτικές που αφορούν την τεχνική ενός ενήλικα.

 Μύθος #4: «Ο χρόνος του μαθήματος αρκεί για να προχωρήσει το παιδί μου». Όχι, δυστυχώς! Όσο ικανός και εάν είναι ένας δάσκαλος, είναι μόνο άνθρωπος, και όχι μάγος, ή νεράιδα με μαγικό ραβδί (παρότι μέσα μας το ευχόμαστε όλοι οι δάσκαλοι!).

 Μύθος #5: «Το παιδί μου δεν έχει διάθεση για μελέτη, άρα δεν έχει ταλέντο/δεν του αρέσει το πιάνο». Αγαπητοί γονείς, κανένα παιδί δεν είναι ατάλαντο, όσον αφορά τη μουσική! «Αδούλευτο» ίσως, αλλά χωρίς την ικανότητα να μάθει, να εξελιχθεί και να οφεληθεί από αυτήν, ποτέ! Ούτε τεμπέλικο!

Ούτε, ακόμη, υπάρχει περίπτωση να μην του αρέσει η μουσική! Κάπου κάτι δεν γίνεται σωστά, μόνο αυτή την εξήγηση μπορώ να δώσω, μετά από 23+ χρόνια διδασκαλίας. Το να μην έχει πάντα διάθεση για μελέτη είναι κάτι φυσιολογικό - σκεφτείτε, εάν το σχολείο ήταν προαιρετικό, πιθανότατα να σας ζητούσε να το σταματήσει και αυτό! Εδώ είναι που χρειάζεται η συμβολή του γονιού κατά τα πρώτα του βήματα στο πιάνο, όπως ακριβώς και στις πρώτες τάξεις του σχολείου (συμβολή μάλιστα που για το σχολείο η πλειοψηφία των γονέων θεωρεί δεδομένη), με κέφι, εβδομαδιαίο πρόγραμμα, επίβλεψη, γαλήνη, κίνητρο, σταθερότητα και επιβράβευση - και σε συνεννόηση με τον δάσκαλο.

 Μύθος #6: «Το επόμενο μάθημα είναι σε μια εβδομάδα, υπάρχει ως τότε υπεραρκετός χρόνος για εξάσκηση». Μόνο που, «των φρονίμων τα παιδιά, πριν πεινάσουν μαγειρεύουν»... Μπερδεύουν συχνά γονείς και παιδιά το μάθημα του πιάνου με τα μαθήματα του σχολείου, που γίνονται και μια ημέρα πριν, χωρίς κανένα θέμα. Στη μουσική δεν λειτουργούν έτσι τα πράγματα. Ένας δάσκαλος έχει αναθέσει «δουλειά» που δεν γίνεται μέσα σε μια μέρα. Ακόμη και εάν ο μαθητής σκεφτεί να αφιερώσει τον τριπλάσιο ή τετραπλάσιο χρόνο μια μέρα πριν το μάθημα, και ακόμη και εάν το καταφέρει (πράγμα σπάνιο), το αποτέλεσμα δε θα συγκρίνεται με της καθημερινής ενασχόλησης! Οι λόγοι είναι πολλοί - να πω με λίγα λόγια πως, αφενός, όσο ευφυές παιδί κι αν είναι, αποκλείεται να θυμηθεί κάθε παρατήρηση και διόρθωση του δασκάλου, οπότε χαμένο πάει το μάθημα (και το προηγούμενο, αλλά και το επόμενο, αφού θα το αφιερώσει

στο να του πει πάλι τα ίδια)! Αφετέρου, έχει κατά κάποιο τρόπο κοπεί το νήμα μεταξύ μυαλού και χεριών (ή μεταξύ του μαέστρου και των μουσικών της ορχήστρας, όπως λέω στους μαθητές μου. Το μυαλό παίζει πιάνο, όχι τα χέρια. Τα χέρια υπακούουν στις εντολές, όπως οι μουσικοί μιας ορχήστρας στον μαέστρο - και μια ημέρα εντατικής μελέτης δεν μπορεί να ισοφαρίσει μια εβδομάδα απραξίας). Άλλο παράδειγμα; Ένας αθλητής ασκείται καθημερινά προκειμένου να προετοιμαστεί για αγώνες. Υπάρχει κανείς να περιμένει να περάσουν 4 χρόνια έως τους επόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες για να ξεκινήσει την προπόνησή του; Ή ως το επόμενο ματς, τουρνουά κλπ; Ο δάσκαλος *Suzuki*, σε μαθητές και γονείς που τον ρωτούσαν «πόσες μέρες μπορούμε να παραλείψουμε από τη μελέτη», απαντούσε, αστειευόμενος «όσες μέρες δεν πίνετε νερό».

 Μύθος #7: «Το παιδί μου έχει και άλλες δραστηριότητες και δεν προλαβαίνει να παίξει κάθε μέρα πιάνο». Ξεκινώντας πιάνο, δεν απαιτείται κάποια τεράστια επένδυση χρόνου σε εξάσκηση. Δεκαπέντε με είκοσι λεπτά καθημερινά είναι αρκετά για αρχή - εκτός και αν το ίδιο το παιδί καθίσει παραπάνω (πράγμα που, αν υπάρχει επίβλεψη και πρόγραμμα, σταδιακά έρχεται μόνο του), ή αν θελήσει να παίξει ξανά μέσα στη μέρα. Μαθητές μου, μου λένε συχνά «ξυπνάω το πρωί και τρέχω στο πιάνο, να προφτάσω να παίξω πριν φύγω για το σχολείο!», και περιττό να προσθέσω, ευχαριστώ μέσα μου τον Θεό, το Σύμπαν, την Τύχη, τη μητέρα μου, και ότι άλλο μαζί, με έφεραν εκείνη τη στιγμή σε αυτή τη θέση!

 Μύθος #8: «Η ενασχόληση με τη μουσική οδηγεί σε απομόνωση και μοναχικότητα». Η απομόνωση και η μοναχικότητα είναι λίγο παρεξηγημένες έννοιες. Για ένα παιδί, ο χρόνος του με τον εαυτό του είναι συχνά χρόνος αυτοσυγκέντρωσης, πειραματισμού των δυνατοτήτων και ικανοτήτων του και εξέλιξης του. Όταν ο χρόνος αυτός είναι για ενασχόληση με τη μουσική, γίνεται χρόνος ενεργητικής ακρόασης, τραγουδιού, χαράς, εγκεφαλικής απόλαυσης των δονήσεων κάθε χορδής και των αρμονικών της σε συχνότητες που δεν «πιάνει το αυτί μας». Γίνεται χρόνος προσπάθειας να ξεπεράσει τον εαυτό του, που φέρνει μόνο ικανοποίηση και υψηλή αυτοεκτίμηση, καθώς, παίζοντας εμπρός σε άλλους εισπράττει αποδοχή και επιβράβευση για το ταλέντο και τον κόπο του. Σε απομόνωση και μοναχικότητα οδηγεί η μελέτη στην περίπτωση του ηλεκτρονικού πιάνου, φορώντας τα ακουστικά: εκεί, ούτε το παιδί «κοινωνεί» τις ικανότητες και την πρόοδο του, έστω και ασυναίσθητα, ούτε ο γονιός μπορεί να έχει ενεργό ρόλο.

 Μύθος #9: «Δεν είμαι μουσικός/δεν ξέρω ο ίδιος πιάνο, άρα δεν μπορώ να βοηθήσω το παιδί στο σπίτι». Κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο, σε καμία περίπτωση. Μην αγχωθείτε για αυτό. Υπάρχουν αμέτρητοι γνωστοί και επιτυχημένοι επαγγελματίες μουσικοί των οποίων οι μη-γνώστες, μη-μουσικοί γονείς απλώς και μόνο βρήκαν έναν καλό δάσκαλο, συνεργάστηκαν γόνιμα μαζί του και στάθηκαν κοντά στο παιδί στο ξεκίνημα του. Επικεντρωθείτε σε ότι γνωρίζετε καλά ως γονιός, που είναι το ίδιο το παιδί σας! Δώστε του μια καλή

ευκαιρία στη δοκιμαστική φάση, με τη δυνατότητα μελέτης, κρατήστε το χώρο της φωτεινό, τακτοποιημένο και ήσυχο, χωρίς ενοχλήσεις και διακοπές από κατοικίδια, αδελφάκια, ανοιχτή τηλεόραση κ.λπ., παρακολουθήστε τα μαθήματα, οργανώστε και επιβλέψτε τη μελέτη, ακούστε τα τραγούδια που παίζει, ενθαρρύνετε, επαινέστε και επιβραβεύστε, παίξτε μουσικά παιχνίδια, παρακολουθήστε μουσικά βίντεο στο youtube, ακούστε και τραγουδήστε μαζί τα αγαπημένα σας τραγούδια, διαβάστε μουσικά παραμύθια, και αφήστε τη μουσική να ομορφύνει τις μέρες σας! Μην ξεχνάτε, η εφηβεία δεν απέχει πολύ, ότι προλάβετε!

 Μύθος #10: «Αν αρέσει στα αλήθεια το πιάνο στο παιδί μου, δε χρειάζεται να του υπενθυμίζω και να επιβλέπω τη μελέτη του». Είναι πάρα πολλές οι περιπτώσεις παιδιών που, ενώ αγαπούν τη μουσική και το πιάνο, χρειάζονται την παρακίνηση ή υπενθύμιση του γονιού. Πολλές φορές όμως, μόλις ξεκινήσουν, το απολαμβάνουν και απορροφούνται από τη μελέτη για πολύ παραπάνω χρόνο από το αναμενόμενο. Αυτό το φαινόμενο που στην ψυχολογία ονομάζεται μετάβαση (*transition*) - πέρασμα από τη μια κατάσταση στην άλλη, είναι πολύ συνηθισμένο στις μικρές ηλικίες (και όχι μόνο) να γίνεται με κάποιο... κόπο. Το παιδί, καλούμενο να βγει από μια κατάσταση προς μια άλλη, συχνά βιώνει την μετάβαση με στρες, σύγχυση, ανησυχία, χωρίς όμως την ωριμότητα να το εκφράσει λεκτικά. Κάθε παιδί διαφέρει, αλλά είναι, για παράδειγμα, φάσεις όπως από το πρωινό ξύπνημα για το σχολείο, από το παιχνίδι στη διακοπή του για φαγητό, η ώρα του ύπνου, ή ακόμη και το τέλος μιας παιδικής εκπομπής στην

TV. Και εμείς, οι μεγάλοι ακόμα, το αντιμετωπίζουμε κάποιες φορές! Μεγαλώνοντας, όλοι μας μαθαίνουμε να διαχειριζόμαστε την «άβολη» αυτή στιγμή και να επιβαλλόμαστε στον εαυτό μας.

🎵 **Μύθος #11: «Εργάζομαι πολλές ώρες και το παιδί μου με διαβεβαιώνει πως μελετά εν τη απουσία μου».** Καλό είναι να τσεκάρετε ανά διαστήματα τι δηλώνει το παιδί ως «μελέτη». Ίσως εννοεί ένα πεντάλεπτο πέρασμα όσων έχει να μάθει, που κακό δεν κάνει, αλλά ούτε θεωρείται μελέτη, και ούτε αρκεί για την πρόοδο του.

🎵 **Μύθος #12: «Φοβάμαι να επενδύσω χρήματα στην αγορά ενός ακριβού οργάνου μελέτης»**, παρά τη θετική δοκιμαστική περίοδο, γιατί ίσως μετά το παιδί μου βαρεθεί/αλλάξει γνώμη και σταματήσει. Αυτό, αφενός, είναι κάτι που δεν γνωρίζει κανείς να πει με απόλυτη σιγουριά, αφετέρου έχει να κάνει με το πόσο θέλουμε κάτι και κατά πόσο είμαστε διατεθειμένοι να το επιδιώξουμε. Πέρα από την πορεία του παιδιού στο πιάνο και όσα κερδίσει - σε όποιο επίπεδο και αν φτάσει, η προσήλωση στις επιλογές μας είναι ένα μάθημα ζωής.

Πηγές και Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

1. Το μουσικό παραμύθι μου, με μαγευτική εικονογράφηση της Πωλίνας Παπανικολάου και ένθετο CD με επτά πανέμορφα τραγούδια που θα λατρέψετε μικροί και μεγάλοι, «[Το βαλς της Μαγίας](#)» - ναι, με γιώτα!

2. Ιστότοποι με όλα τα εκπαιδευτικά, «μαγικά» βιβλία μου γύρω από το πιάνο
<https://mariapapadatou.wixsite.com/magikacherakia>
και
https://www.panasmusic.gr/catalog/index.php?manufacturer_s_id=286
3. Τα υπέροχα τραγούδια του «*βαλς της Μαγίας*» στο youtube
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLMB2R4CwevS1fcuYbNWWLj16U-HfZ96ut>
4. Εάν έχετε το βιβλίο πιάνου Μαγικά Χεράκια, οι οδηγίες για να φτιάξετε το μουσικό, επιτραπέζιο παιχνίδι που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου
<https://youtu.be/M3QmhkdDRHU>
5. Εδώ Λιλιπούπολη - Όλες οι εκπομπές
<https://youtu.be/t1OPBz3nXd8>
6. Συμβουλές από την Kathy, Ελληνίδα μουσικό και blogger
<https://www.anthomeli.com/2016/10/mousiki-ora-gia-meleti.html>
7. Ιδέες από αμερικανική ιστοσελίδα για δημιουργικές στιγμές γονιού-παιδιού, με στρατηγικές προγραμματισμού μελέτης και τρόπους παρακίνησης και επιβράβευσης
<http://www.pianodiscoveries.com/html/motivate.html>
και
<http://www.pianodiscoveries.com/html/helpyourchild.html>

8. Υπέροχα μουσικά βιβλία και παιχνίδια για αξέχαστες στιγμές από τις μουσικούς Ευτυχία Τσεσμελή
<https://www.nakas.gr/ser?st=Τσεσμελή>
και Θεώνη Μπεντούλη <http://mpmusicgames.blogspot.com>
9. *Online* παιχνίδια επάνω σε δραστηριότητες της μουσικής θεωρίας, από το πολύ ενδιαφέρον *blog* του μουσικού Δημήτρη Ανδρώνη
<https://dimandron.sites.sch.gr/wordpress/category/εκπαιδευτικό-υλικό/μουσικές-προτάσεις-εξ-αποστάσεως/>
10. *Online* παιχνίδια και πάλι, από το *blog* της μουσικού Ευαγγελίας Μητρογιάννη
https://learningapps.org/user/evamitro?fbclid=IwAR0QDI53NPCp4ZqWJi2XE-oacqf8ErprLjn8P_POKHn_J6nRg_Kj_kpE3s
11. Αμερικανικό *site* με *online* παιχνίδια μουσικής θεωρίας, με δωρεάν τα τρία πρώτα *levels*
<https://trainer.thetamusic.com/en/content/music-training-games>
12. Γλωσσάρι του πιάνου
<https://handmadepiano.eu/piano-dictionary/>
13. Ιστορία του πιάνου
<https://www.lifo.gr/team/sansimera/38051>
14. Οι συμβουλές του *Robert Schumann* στους νέους μουσικούς
<http://3euk1l4.blogspot.com/2013/09/schumann-musikalische-haus-und.html>

15. Βιβλιοπρόταση (στα αγγλικά) για εντρύφηση στα μουσικά διδασκαλίας του πιάνου σε παιδιά από τη *Fanny Waterman*
<https://www.bookdepository.com/On-Piano-Teaching-Performing-Fanny-Waterman/9780571525195?ref=grid-view&qid=1604150980436&sr=1-10>
16. Αστεία βίντεο κινουμένων σχεδίων γύρω από το πιάνο
<https://youtu.be/QpEfHVFilRc>
<https://youtu.be/FzeFyKiPHZ8>
<https://youtu.be/gODLvqTwTEY>
<https://youtu.be/o5zdHAspBAQ>
<https://youtu.be/sXUrwSnygLw>
<https://youtu.be/qZ6sdMUmIFA>
<https://youtu.be/qFanayBhyeA>

Πληροφορίες για την συντάκτρια

Η Μαρία Παπαδάτου γεννήθηκε στην Αθήνα. Διδάχθηκε πιάνο αρχικώς στο Παλλάδιο Ωδείο, με καθηγήτρια τη Δώρα Ρόζη. Παράλληλα μαθήτευσε στο πλευρό του μεγάλου συνθέτη και δασκάλου

Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη στο Πτυχίο Ωδικής. Συνέχισε στο Ωδείο Αττικής παίρνοντας Πτυχίο Αρμονίας (τάξη Χ. Κουρή) και Πτυχίο Πιάνου (τάξη Ελένης Χρηστίδου - απόφ. της Μουσικής Ακαδημίας της Αγίας Πετρούπολης). Ταυτόχρονα, ολοκλήρωσε τις σπουδές της και στο Εργαστήρι Επαγγελματικής Δημοσιογραφίας. Συνεχίζοντας τις μουσικές σπουδές της, πήρε Δίπλωμα Πιάνου από το Καλλιτεχνικό Κέντρο *Athenaeum* (τάξη *Marianna Aivazova* - απόφ. της Μουσικής Ακαδημίας της Μόσχας) με Άριστα Παμψηφεί. Εμβάθυνε στην τέχνη της Μουσικής Δωματίου κοντά στον διεθνούς φήμης τσελίστα *Petar Jovanovitch*. Ακόμη, έχει συνεργαστεί επί σειρά ετών με την πιανίστρια Τούλα Σιδερίδου στην ερμηνεία έργων για 4 χέρια και για 2 πιάνια. Συμμετείχε ως ενεργό μέλος σε πληθώρα πιανιστικών σεμιναρίων από τους *Paul Badura-Skoda, Sontraud Speidel, Aquiles Delle Vigne, Sergey Senkov, Rafael Salinas, Claudio Constantini, Marina Pliassova, Borislava Taneva, Lilia Boyadjieva, Yuri Bogdanov* και άλλους, παρακολούθησε σεμινάρια πιανιστικής παιδαγωγικής και διδασκαλίας (*Gudrun Finder, Eleonora Tkach*), συστήματος *Orff* (Μαρία Φιλιάνου) ερμηνείας και ανάλυσης έργων για πιάνο των σύγχρονων Ελλήνων συνθετών (Έφη Αγραφιώτη), και ξένων (Αλέξανδρος Καλογεράς). Ολοκλήρωσε μεταδιπλωματικές σπουδές στην ερμηνεία και διδασκαλία του πιάνου στο ιστορικό παρισινό Κονσερβατόριο *Schola Cantorum* με καθηγήτρια την Αγάθη Λεϊμονή, αποφοιτώντας με το «*Diplôme Supérieur D'Enseignement de Piano*». Από το 1997 έως το 2000 δίδαξε στα Εκπαιδευτήρια Γείτονα Βάρης. Επίσης από το 1997 έως και σήμερα,

διδάσκει στο Ωδείο «Νίκος Σκαλκώτας». Οι μαθητές της λαμβάνουν μέρος σε διαγωνισμούς και συναυλίες όπου διακρίνονται (Χ.Ο.Ν., *De Bach au Jazz*, Μαρίας Χαιρογιώργου-Σιγάρα, *Classic Music Box and Young Talents* Μάγδας Μαυρογιάννη, κ.α.). Έχει συγγράψει το βιβλίο πιάνου για αρχάριους μαθητές «*Μαγικά Χεράκια*», τη συλλογή Χριστουγεννιάτικων τραγουδιών για πιάνο «*Μαγικά Χριστούγεννα*», τον οδηγό «*Μέθοδος Πιανιστικής Προπαιδείας*» που απευθύνεται σε καθηγητές αναφορικός με τη διδασκαλία του πιάνου ως ομαδικό μάθημα, και το μουσικό παραμύθι «*Το θαλς της Μαγίας*». Όλο το συγγραφικό της έργο εκδίδεται από τις Μουσικές Εκδόσεις *Panas Music* Παπαρηγορίου – Νάκας. Είναι παντρεμένη και τυχερή μαμά τριών κοριτσιών.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	
Η προσφορά της εκμάθησης του πιάνου και της μουσικής εκπαίδευσης, γενικώς	6
Το τρίγωνο Δάσκαλος-Γονιός-Παιδί ή, αλλιώς, ο υπέροχος δάσκαλος Suzuki	8
Εν αρχή ην... ο Δάσκαλος!	10
Ο ρόλος του Γονιού	12
Ξεκινώντας πιάνο... δίχως πιάνο;	14
Για κάτσε... καλά!	20
Αποστολή #γονιός	24
Ω! Μελέτη! (ή, «αν δε σπάσεις αυγά, ομελέτα δεν τρως»)	29
Μύθοι και Αλήθειες	34
Πηγές και Χρήσιμοι Σύνδεσμοι	40
Πληροφορίες για την συντάκτρια	44
Περιεχόμενα	46

Εάν βρήκατε χρήσιμο και ενημερωτικό το παρόν *e-book* σας προσκαλώ με χαρά να εγγραφείτε στις σελίδες μου, από όπου θα παρακολουθείτε το συγγραφικό και διδακτικό μου έργο:

www.youtube.com/user/Ivorytickling

www.facebook.com/pg/magikacherakia/about/